

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти

Світлана МИХАЛЬСЬКА

«26» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНІ АСПЕКТИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

підготовки здобувачів вищої освіти	третього (освітньо-наукового)
за освітньо-науковою	рівня вищої освіти
програмою	Спеціальна освіта
спеціальності	016 Спеціальна освіта
галузі знань	01 Освіта / Педагогіка
мова навчання	українська

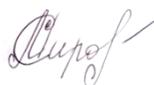
Розробник програми: **Оксана ДМІТРІЄВА**, кандидат педагогічних наук,
доцент, кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Ухвалено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол № 10 від 26 серпня 2025 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-наукової програми

Світлана МИРОНОВА

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном» полягає у інтегруванні знань та умінь аспірантів, набутих із різних галузей спеціальної та інклюзивної освіти у процесі здобуття вищої освіти рівнів «бакалавр», «магістр», їх узагальнення на високому теоретичному рівні.

Вивчення навчальної дисципліни «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном» сприяє удосконаленню професійних знань та умінь аспірантів з спеціальної та інклюзивної освіти; формуванню у здобувачів вищої освіти ступеня «Доктор філософії» компетентностей у галузі теоретико-методологічних засад проблематики спеціальної та інклюзивної освіти на сучасному етапі розвитку суспільства.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	2	2
Семестр вивчення	3	3
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних занять	40	16
Лекційні заняття	12	4
Практичні заняття	28	12
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна робота	80	104
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

3. Статус дисципліни «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном»: обов'язковий освітній компонент професійної підготовки.

4. Передумовами для вивчення навчальної дисципліни «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном» є вивчення навчальних дисциплін «Організації наукової діяльності», «Інформаційно-комунікаційні та цифрові технології» та опанування знаннями та уміннями, передбаченими вивченням зазначених навчальних дисциплін.

5. Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати комплексні проблеми професійного та/або дослідницького характеру у галузі спеціальної та інклюзивної освіти та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках.

Спеціальні компетентності:

СК 02 – Здатність застосовувати сучасні методології, методи та інструменти теоретичних та емпіричних досліджень у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти.

СК 03 – Здатність проектувати, моделювати, розробляти нові технології, методики і засоби у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти.

СК 08 – Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, оцінювати рівень власної фахової компетенції та підвищувати професійну кваліфікацію, адаптуватися до змін у професійній діяльності.

6. Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 01 – Мати передові концептуальні і методологічні знання, загальний науковий кругозір, необхідні для критичного аналізу та переоцінки наявних знань і професійних практик у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти.

ПРН 02 – Розуміти загальні принципи, методи освітніх наук, а також загальну методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері соціальної та/або інклюзивної освіти та у викладацькій практиці.

ПРН 06 – Формулювати і перевіряти гіпотези у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень, статистичного аналізу та комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

ПРН 11 – Володіти сучасними теоріями і концепціями у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, професійною етикою, нести відповідальність за особистий професійний розвиток.

ПРН 12 – Застосовувати сучасні концептуальні та методологічні знання, науково-педагогічні технології, термінологію, знання про сучасний стан розвитку спеціальної та інклюзивної освіти у власних наукових дослідженнях та викладацькій практиці.

За результатами вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **знати:**

- наукові основи спеціальної та інклюзивної освіти, їх загальні принципи, методи, а також загальну методологію наукових досліджень;
- сучасні теорії і концепції спеціальної та інклюзивної освіти;
- сучасну систему спеціальних освітніх послуг для різних категорій дітей з особливими потребами в Україні та за кордоном;
- інноваційні тенденції спеціальної та інклюзивної освіти в Україні та за кордоном;

вміти:

- застосувати у власних дослідженнях у сфері соціальної та/або інклюзивної освіти та у викладацькій практиці загальні принципи, методи освітніх наук, а також загальну методологію наукових досліджень,
- застосовувати сучасні концептуальні та методологічні знання, науково-педагогічні технології, термінологію, знання про сучасний стан розвитку спеціальної та інклюзивної освіти у власних наукових дослідженнях та викладацькій практиці.

7. Засоби діагностики результатів навчання: завдання поточного контролю (опитування, виконання практичних завдань), самостійна робота, модульна контрольна робота.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	разом	зокрема					
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Актуальні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти							
Тема 1. Наукові основи спеціальної та інклюзивної освіти.	20	2	4	-	-	14	-
Тема 2. Нормативне забезпечення спеціальної та інклюзивної освіти.	20	2	4	-	-	14	-
Тема 3. Сучасні тенденції освіти осіб з ООП в Україні та за кордоном.	20	2	4	-	-	14	-
Тема 4. Сучасна система спеціальних освітніх послуг.	20	2	8	-	-	10	-

Тема 5. Місце спеціальної педагогіки у підготовці фахівців з освіти осіб з ООП.	22	2	4	-	-	16	-
Тема 6. Імплементція інклюзивної освітньої політики у ЗВО.	18	2	4	-	-	12	-
Разом за змістовим модулем 1	120	12	28	-	-	80	-
Разом годин	120	12	28	-	-	80	-

Заочна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	разом	зокрема					
		Лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Актуальні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти							
Тема 1. Наукові основи спеціальної та інклюзивної освіти.	18	2	2	-	-	14	-
Тема 2. Нормативне забезпечення спеціальної та інклюзивної освіти	22		2	-	-	20	-
Тема 3. Сучасні тенденції освіти осіб з ООП в Україні та закордоном.	22		2	-	-	20	-
Тема 4. Сучасна система спеціальних освітніх послуг.	18	2	2	-	-	14	-
Тема 5. Місце спеціальної педагогіки у підготовці фахівців з освіти осіб з ООП.	20		2	-	-	18	-
Тема 6. Імплементція інклюзивної освітньої політики у ЗВО.	20		2	-	-	18	-
Разом за змістовим модулем 1	120	4	12	-	-	104	-
Разом годин	120	4	12	-	-	104	-

9. Форми поточного, семестрового та підсумкового контролю.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки аспірантів за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та аспірантами, управління їх навчальною мотивацією. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів аспірантів при обговоренні теоретичних питань, виконанні практичних завдань та ін. Формою модульного контролю є модульна контрольна робота. Формою семестрового контролю є екзамен.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (нова редакція) (<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>), «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (нова редакція) (https://drive.google.com/file/d/1aD_jEL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKuf/view).

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Визнання результатів навчання окремих тем курсу, самостійної роботи шляхом неформальної/інформальної освіти здобувачами вищої освіти регламентується «Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)» (<https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>), якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

Кількісне оцінювання результатів навчання Екзамен

Поточний контроль	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	Екзамен	Сума
30 балів	20 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Поточний контроль (30 балів)

Максимальний бал оцінки поточної успішності аспірантів на навчальних заняттях – 12.

Якщо аспірант не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0, 1, 2, 3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття аспірант має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Аспіранту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Аспірант, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, аспірант повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Критерії оцінювання знань, вмінь і навичок аспірантів

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Аспірант володіє навчальним матеріалом з курсу «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном» на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні».
	2	Аспірант мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Аспірант намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.

Середній (репродуктивний)	4	Аспірант володіє початковими знаннями з курсу «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном», знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Аспірант знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з літературними джерелами, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
	6	Аспірант розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Аспірант правильно і логічно відтворює навчальний матеріал з курсу «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном», оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
	8	Знання аспіранта досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати.
	9	Аспірант вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професійний)	10	Аспірант володіє глибокими і міцними знаннями з курсу «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном» та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Аспірант володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою

		викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
	12	Аспірант має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Самостійна робота (10 балів)

Метою самостійної роботи є закріплення та розширення наукових знань з дисципліни за підручниками, навчальними і методичними посібниками, періодичними виданнями з фаху; розвиток навичок самоосвіти, пізнавальних інтересів, професійної мотивації навчання; виховання відповідального ставлення до навчання за обраною професією.

Організація та оцінювання самостійної роботи аспірантів з навчальної дисципліни «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном» здійснюється відповідно до «Положення про організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» від 28.05.2020 р. <https://drive.google.com/file/d/1Dzh4W6JnffoEkRh30ks795Q2yKBHFqjb/view>

Самостійна робота передбачає опрацювання матеріалу лекційних занять, попередню підготовку до практичних занять; виконання завдань і вправ в позааудиторний час; самостійне вивчення окремих теоретичних питань курсу; підготовку до написання модульної контрольної роботи; відвідування консультацій (згідно з графіком консультацій кафедри); підготовку до складання екзамену.

Контроль за самостійною роботою здійснює викладач на консультаціях, практичних заняттях. У плани практичних занять, МКР включені завдання, успішне виконання яких передбачає попереднє виконання самостійної роботи.

Аспіранти, які за результатами виконання самостійної роботи отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість, ліквідація якої є обов'язковою.

Завдання самостійної роботи можуть бути перезараховані за результатами неформальної та/або інформальної освіти здобувача, за умови їх відповідності темі та кількості годин (не менше тих, що виділені на самостійну роботу).

Критерії оцінювання самостійної роботи:

Високий рівень 10 б.	Аспірант виявляє глибокі знання з питань, винесених на самостійне опрацювання, повно викладає самостійно вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, розуміє можливість різних тлумачень однієї і тієї ж проблеми, вміє оцінювати аргументи для її доведення, порівнювати, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно, добирає самостійно інформаційні джерела, володіє вміннями творчо-пошукової діяльності та роботи з Інтернет джерелами, вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови. Здобувач вищої освіти вчасно виконує завдання самостійної роботи. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній	Якщо відповідь аспіранта відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання.

рівень 8-9 б.	Аспірант вміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях, переважно добирає самостійно інформаційні джерела, володіє вміннями творчо-пошукової діяльності та роботи з Інтернет джерелами. Аспірант вчасно виконує завдання самостійної роботи, дотримується принципів академічної доброчесності.
Середній рівень 6-7 б.	Аспірант виявляє знання і розуміння основних положень питань, винесених на самостійне опрацювання, але викладає матеріал неповно, допускає неточності у визначенні понять, потребує допомоги викладача, не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; у власній аргументації використовує загальновідомі докази; не має сформованих умінь і навичок роботи з отриманою інформацією; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без її подальшого аналізу, викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу. Аспірант виконує завдання самостійної роботи фрагментарно й дещо пізніше визначеного терміну. Переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Початковий рівень менше ніж 6 б.	Якщо аспірант виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні професійних понять, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно побудувати систему вивчення певних тем, хаотично і невпевнено викладає матеріал. У аспіранта не сформовано необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією; він не має елементарних умінь здійснювати первинну обробку й подальший аналіз навчальної інформації; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання завдань, неспроможний виконати стандартні завдання після спрямувальних питань викладача. Аспірант не виконав більшість завдань самостійної роботи, подав роботу пізніше визначеного терміну. У роботі аспіранта наявні ознаки академічної недоброчесності.

Модульна контрольна робота (20 балів)

МКР передбачає теоретичні питання з навчальної дисципліни «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном». Мета її написання – виявити знання і вміння з дисципліни, рівень професійного мислення майбутніх науковців, сформованість у них професійно-ціннісних орієнтацій, індивідуальний педагогічний стиль, творчість і самостійність у виконанні.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі.

Модульна контрольна робота складається з двох теоретичних питань, кожне оцінюється у 10 балів. Таким чином за модульну контрольну роботу здобувач вищої освіти може отримати 20 балів.

За перше і друге питання бали нараховуються відповідно до таких критеріїв:

10 балів (високий рівень)	Аспірант виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, розуміє можливість різних тлумачень однієї і тієї ж проблеми, вміє оцінювати аргументи для її доведення, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно.
8-9 балів (достатній рівень)	Якщо відповідь аспіранта освіти відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки «відмінно», але при цьому він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу та мовному оформленні висловлювання. Аспірант вміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях.
6-7 балів (середній)	Якщо аспірант виявляє знання і розуміння основних положень предмета, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять;

рівень)	не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки.
Менше 6 балів (початковий рівень)	Якщо аспірант виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно побудувати систему вивчення певних тем, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Аспірант неспроможний виконати стандартні завдання навіть після навідних питань викладача.

До написання МКР допускаються всі аспіранти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Аспіранти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

18-20 (високий рівень)	Аспірант виявляє глибокі фундаментальні знання теоретичного матеріалу, правильно використовує термінологію, правильно виконує практичне завдання, використовує творчий підхід до їх виконання. Аспірант дотримується принципів академічної доброчесності.
15-17 (достатній рівень)	Аспірант виявляє достатні знання теоретичного матеріалу, практичне завдання виконує, проте допускає помилки та неточності; під час виконання МКР дотримується академічної доброчесності.
12-14 (середній рівень)	Аспірант виявляє фрагментарні знання теоретичного матеріалу, практичне завдання виконує частково, під час виконання МКР дотримується академічної доброчесності.
Менше, ніж 12 бали (початковий рівень)	Аспірант виявляє незнання більшої частини теоретичного матеріалу, не здатний виконати практичне завдання, під час виконання МКР та у роботі мають місце ознаки академічної недоброчесності.

Екзамен (40 балів)

Якщо аспірант не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0, 1, 2, 3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Аспіранти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю допускаються до екзамену.

Аспіранти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком навчального процесу.

Аспіранти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Екзамен проводиться у формі письмового опитування за питаннями екзаменаційного білета. Білет іспиту складається з двох теоретичних питань. Теоретичні питання екзаменаційного білета (20 балів кожне) оцінюються відповідно до таких критеріїв:

високий рівень 18-20	Аспірант виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає
-------------------------	--

	матеріал логічно, послідовно. Аспірант дотримується принципів академічної доброчесності.
достатній рівень 15-17	Якщо відповідь аспіранта відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Аспірант уміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок. Аспірант дотримується принципів академічної доброчесності.
середній рівень 12-14	Якщо аспірант виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вмє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно. Аспірант переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
початковий рівень менше як 12 б.	Якщо аспірант виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Аспірант неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Оцінювання екзамену:

37-40 (високий рівень)	Аспірант виявляє глибокі фундаментальні знання теоретичного матеріалу з курсу «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном», правильно використовує термінологію, використовує творчий підхід до виконання завдань. Аспірант дотримується принципів академічної доброчесності.
30-36 (достатній рівень)	Аспірант виявляє достатні знання теоретичного матеріалу з «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном», проте допускає помилки та неточності; під час екзамену дотримується академічної доброчесності.
24-29 (середній рівень)	Аспірант виявляє фрагментарні знання теоретичного матеріалу з курсу «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном», під час екзамену дотримується академічної доброчесності.
Менше, ніж 24 бали (початковий рівень)	Аспірант виявляє незнання більшої частини теоретичного матеріалу з курсу «Сучасні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти в Україні і за кордоном», під час екзамену мають місце ознаки академічної недоброчесності.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння аспірантом певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю)	

	повторного складання)	
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	незадовільно

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок аспіранта на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації аспірантом поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, невідповідністю або недостатньою підготовленістю до них.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою):

1. Робоча програма.
2. Силабус.
3. Конспекти лекцій.
4. Плани практичних занять.
3. Навчальні і навчально-методичні посібники з спеціальної та інклюзивної освіти.
4. Нормативні документи спеціальної та інклюзивної освіти.
7. Підручники і посібники вищої школи.
8. Завдання модульної контрольної роботи.
9. Комп'ютер/ноутбук.

Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення онлайн-відеоконференцій.

12. Рекомендована література.

Основна:

1. Миронова С., Чопік О. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. 2-ге видання: перероблене та доповнене. Кам'янець-Подільський. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 332 с.
2. Психологічний супровід інклюзивної освіти: підручник / колектив авторів; за заг. ред. Т.О.Докучиної. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 172 с.
3. Спеціальна педагогіка і психологія : сучас. термінол. словник / за ред. Л. Прохоренко, В. Засенка. Київ : Генеза, 2024. 272 с.
4. Neena Dash. Inclusive Education For Children With Special Needs. Atlantic Publishers & Distributors (P) Ltd; Edition (19 September 2024), 128 p.
5. Linda Graham. Inclusive Education for the 21st Century: Theory, Policy and Practice / Routledge, 2023. 398 p.

Додаткова:

1. Актуальні питання теорії і практики інклюзивного навчання у закладах освіти: монографія/ [Кол. авторів; за заг. ред. Л.Б.Платаш]. Чернівці: Технодрук, 2020. 570 с.
2. Дмітрієва О.І. Окремі аспекти організації інклюзивного навчання здобувачів освіти з порушеннями слуху. Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність та перспективи розвитку: монографія/ [Кол. авторів, за загальною редакцією С.П.Миронової, Л.Б.Платаш]. Чернівці : «Технодрук», 2021. Частина 1. 349 с. С. 45-48.
3. Дмітрієва О.І., Чопік О.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні старшокласників з порушеннями інтелектуального розвитку. Інформаційні технології і засоби навчання. К. Том 86. №6. (2021). С.30-51. <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/115>
4. Дмітрієва О.І. Формування практичних умінь взаємодії здобувачів вищої освіти з людьми з інвалідністю у процесі вивчення дисципліни «Тренінг комунікативних навичок корекційного педагога». Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2022. Випуск 1 (50). 340 с. С.81-85. <http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/257631>

5. Дмитрієва О.І., Швець О.І. Організаційні засади діяльності Кам'янець-Подільського НРЦ: історія і сучасність. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*: збірник наукових праць: Вип. 23/ за ред. О. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2024. 384 с. С.127-136. <https://aqce.com.ua/vipusk-23-2024/dmitrijeva-oi-shvec-oi-organizacijni-zasadi-dijalnosti-kamjanec-podilskogo-nrc-istorija-i-suchasnist.html>
6. Дмитрієва О.І. Сучасні підходи до організації освітньої діяльності здобувачів вищої освіти спеціальності А6 Спеціальна освіта в умовах воєнного стану. *Fundamental and Applied Scientific Research: Topical Issues, Achievements and Innovations* : Materials of the VI International Research and Practical Internet Conference (March 23–25, 2025) : collection of abstracts [for the generated. Ph.D Serhii Onyshchenko]. Zdar nad Sazavou : "DEL s.z.", 2025. 58 p. 27-30 p. URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/items/ef504212-4b39-4560-81f7-481a37d62376>
7. Засеркова Н. В., Трейтяк А. О. Інклюзія від А до Я: порадник для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів. Інклюзивне навчання . Київський університет імені Бориса Грінченка, Київський університет імені Бориса Грінченка. 2021. 59 с.
8. Інклюзивна освіта в США та Канаді: тенденції розвитку : монографія / Т.І.Бондар. Черкаси : видавець Третьяков О.М, 2018. 511 с.
9. Кобильченко В.В. Спеціальна психологія: підручник / Вадим Кобильченко, Ірина Омельченко. Київ : ВЦ «Академія», 2020. 224 с. (Серія «Альма -матер»).
10. Мартинчук О.В. Підготовка фахівця зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2019. 430 с.
11. Миронова С.П. Нова українська школа : особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Астон, 2020. 176 с. <http://surl.li/ekajli>
12. Ніколенко Л.М. Інклюзія у вищій освіті: філософсько-суспільний вимір. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy* (Серія: Педагогіка. Соціальна робота). Випуск 1(10). 2024. С. 87-95. <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2024-10>
13. Орлов, О., Прохоренко, Л., Попович, І., Волошина, О. Багатовимірний аналіз національних освітніх систем в глобальному контексті: сучасні моделі та підходи. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2024. 118(2), 87-108. <https://doi.org/10.33189/ectu.v118i2.232>
14. Прохоренко, Л., Орлов, О., Прохоренко, Д. Освіта осіб з особливими потребами в країнах Європи та Україні: порівняльний контент-аналіз. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2024. 113(1), 7-41. <https://doi.org/10.33189/ectu.v113i1.163>
15. Прохоренко, Л. Інклюзивність та безбар'єрність в освіті осіб з особливими потребами в умовах війни: експериментальне дослідження. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2024. 116(4), 193-210. <https://doi.org/10.33189/ectu.v116i4.205>
16. Прохоренко, Л., Засенко, В. Розвиток спеціальної освіти в Україні: 1991-2021 рр. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2022. 108(4), 7-19. <https://doi.org/10.33189/ectu.v108i4.118>
17. Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність та перспективи розвитку: монографія/ [Кол. авторів, за загальною редакцією С.П.Миронової, Л.Б.Платаш]. Чернівці : «Технодрук», 2021. Частина 1. 349 с.
18. Спеціальна педагогіка і психологія : сучас. термінол. словник / за ред. Л. Прохоренко, В. Засенка. Київ : Генеза, 2024. 272 с.
19. Створення безбар'єрного середовища та соціальна інклюзія: світовий досвід для України: аналіт. доп. / [Зубченко С.О., Каплан Ю.Б., Тищенко Ю А.]. Київ: НІСД, 2020. 24 с.
20. Супрун М., Шевченко Ю. Побудова інклюзивного, інноваційного, соціально згуртованого суспільства в ракурсі інтеграції до європейського науково-освітнього простору. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. Вип. 18. 2021. С.166–181. DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i18.184>
21. Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. К.: Новий світ – 2000, 2025. 264 с.

22. Ярошук К.І., Вдовенко О.І. Основи інклюзивної педагогіки: навчально-методичний посібник до практичних і самостійних робіт студентів. Чернігів: НУЧК імені Т.Г.Шевченка, 2025. 157 с.
23. Alexander, M.; Byrd, D.R. Investigating special education teachers knowledge and skills: Preparing general teacher preparation for professional development. *J. Pedagog. Res.* 2020, 2, 72–82.
24. Alison L. Zagona, Jennifer A. Kurth, and Stephanie Z. C. MacFarland ‘Teachers’ Views of Their Preparation for Inclusive Education and Collaboration’, *Teacher Education and Special Education*, 2017, Vol.40 (3), 163-178 <https://www.researchgate.net/publication/313653672>
25. Ineke M. Pit-ten Cate, Mariya Markova, Mireille Krischler, Sabine Krolak-Schwerdt (University of Luxembourg), ‘Promoting Inclusive Education: The Role of Teachers’ Competence and Attitudes’, *Insights into Learning Disabilities* 15(1), 49-63, 2018.
26. Kart, A.; Kart, M. Academic and Social Effects of Inclusion on Students without Disabilities: A Review of the Literature. *Educ. Sci.* 2021, 11, 16. <https://www.mdpi.com/2227-7102/11/1/16>
27. Orly Crispel & Ronen Kasperski ‘The impact of teacher training in special education on the implementation of inclusion in mainstream classrooms’, *International Journal of Inclusive Education*, April 2019, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13603116.2019.1600590>
28. Patrícia Raquel da Silva Fernandes, Jacinto Jardim and Maria Celeste de Sousa Lopes "The Soft Skills of Special Education Teachers: Evidence from the Literature", 16 March 2016, <https://www.mdpi.com/2227-7102/11/3/125>
29. “Special Education Teachers: Top 26 Skills and Qualities Needed” <https://www.regiscollege.edu/blog/education/special-education-teacher-skills>
- UNESCO. Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and Education: All Means All. Available online: <https://www.gcedclearinghouse.org/sites/default/files/resources/200213eng.pdf> (accessed on 12 March 2021).
30. Susan Baglieri. Disability Studies and the Inclusive Classroom : Critical Practices for Embracing Diversity in Education. Taylor & Francis Group. 2022. 284 p.
31. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and Education: All Means All. Available online: <https://www.gcedclearinghouse.org/sites/default/files/resources/200213eng.pdf> (accessed on 12 March 2021).

13. Рекомендовані джерела інформації:

http://www.nbuu.gov.ua	Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського
https://library.kpnu.edu.ua/	Бібліотека К-ПНУ імені Івана Огієнка
https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=951	Модульне середовище навчання К-ПНУ імені Івана Огієнка
https://dnpb.gov.ua/ua/	Державна науково-педагогічна бібліотека імені В.О.Сухомлинського
https://share.google/xSa0K8918fKdAbAOR	Фахове видання Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)»
http://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child	Фахове видання Інституту спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка «Особлива дитина: навчання і виховання»
https://journals.spu.sumy.ua	Фахове видання Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка «Inclusion&Diversiti»
https://journal.khnnra.edu.ua/	Науковий журнал Хортицької національної академії (Серія: Педагогіка. Соціальна

	робота)
https://sj.npu.edu.ua/index.php /	Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка і спеціальна психологія
https://prometheus.org.ua/	Prometheus
https://ed-era.com/courses/	EdEra
https://www.facebook.com/atoms.ua/	Атомс – електронна платформа для освітян
https://ruh.com.ua/	Рух Освіта – підвищення кваліфікації для вчителів